

Inleiding

Sinds de 11e september 2001 is de aandacht gevestigd op financiële geldstromen die terrorisme en andere illegale activiteiten faciliteren. Hoe verlopen deze geldstromen? Wie oefent er controle op uit? Hoe omvangrijk zijn deze? In het kader van deze vragen staat het onderwerp ondergronds bankieren en witwassen van crimineel vermogen volop in de belangstelling. Deze nieuwsbrief verschijnt aan de vooravond van een door CIROC en het WODC georganiseerd seminar over ondergronds bankieren. Alle reden om in deze nieuwsbrief in te gaan op recente inzichten en onderzoeken in Nederland over dergelijke schimmige geldstromen en de mogelijkheden van financieel redden. In de eerste bijdrage over ondergronds bankieren wordt verslag gedaan van een recente publicatie, 'Georganiseerde criminaliteit in Nederland', van Edward Kleemans, Marion Brienen en ondergetekende. De onderzoekers bestudeerden acht grote strafzaken waarin sprake was van ondergronds bankieren als hoofd- of nevenactiviteit van criminele organisaties. De tweede bijdrage van Hans Nelen trekt enkele conclusies uit enkele recente evaluatieonderzoeken naar ontneming van criminele vermogens en de mogelijkheden van financiële recherche. Wim Huisman exploreert een wetenschappelijke bron uit China en laat zien dat ook in China geleidelijk aan toezicht wordt uitgeoefend op het financiële stelsel ter preventie van witwassen.

Henk van de Bunt

Analyse

Ondergronds bankieren

Prof. dr. Henk van de Bunt

De term ondergronds bankieren roept associaties met criminaliteit. Maar dit is niet geheel terecht. Ondergronds bankieren betekent dat bancaire diensten worden verleend door personen die hiertoe formeel niet geautoriseerd zijn. De belangrijkste vorm van financiële dienstverlening door deze pseudo-bankiers is het overboeken van geld naar begunstigden in andere landen. Maar het is mogelijk dat ondergrondse bankiers ook andere diensten verlenen, zoals het verstrekken van leningen.

Ondergronds bankieren heeft lang niet altijd betrekking op het overboeken van misdaadgeld. In veel gevallen werken ondergrondse bankiers voor migrantengroepen die hun familieleden in het land van herkomst financieel willen ondersteunen. Deze niet-officiële vorm van bankieren is van oorsprong een normale vorm van bankieren geweest in landen waarin lange tijd geen effectief werkend officieel bankwezen was gevestigd. Het ondergrondse bankieren overleefde de introductie van de officiële, door de overheid gecontroleerde, bancaire dienstverlening. Dat komt omdat de transactiekosten doorgaans minder hoog zijn en de drempel lager. Bij ondergrondse bankiers behoeft je je niet te legitimeren en blijven de transacties doorgaans 'buiten de boeken'. Naarmate de overheidscontrole op het bancaire verkeer toenam om witwaspraktijken tegen te gaan, hebben criminelen meer interesse gekregen voor ondergronds bankieren. Een eeuwenoud instituut werd ontdekt door de moderne internationale misdaad.

In journalistieke en wetenschappelijke beschouwingen over ondergronds

Inhoud

- ◆ Inleiding
- ◆ Analyse: - Ondergronds bankieren
- De financiële aanpak van terrorisme
- Witwassen in China
- ◆ Internationaal nieuws over georganiseerde criminaliteit
- Orthodoxe Joden steeds actiever in internationale XTC smokkel
- From Russia with vice
- ◆ CIROC Seminars
- ◆ Colofon

bankieren worden vaak dezelfde voorbeelden gegeven van de werkwijze: een persoon A zou bij een in Nederland gevestigde bankier een bedrag kunnen storten voor een begunstigde B elders in de wereld. Als enig bewijs van storting ontvangt A een afgescheurde foto of tramkaartje. A zorgt ervoor dat B dit 'bewijsstuk' krijgt en de bankier stuurt de andere helft naar zijn college in het land waar het geld wordt opgehaald. Op vertoon van de helft van het tramkaartje kan B het geld ophalen.

Het lijkt het summum van informaliteit. Hoe kan een officier van justitie ooit bewijzen dat A geld heeft overgeboekt naar B? Wat is de bewijskracht van een afgescheurd tramkaartje? Het is, vanuit het belang van de witwasser bezien, te mooi om waar te zijn. En het is, voeg ik er aan toe, dan ook niet waar.

In de recent verschenen rapportage van de WODC-monitor georganiseerde criminaliteit wordt korte metten gemaakt met de bestaande beeldvorming van ondergronds bankieren. De onderzoekers hebben 8 zaken (afgesloten dossiers van opsporingsonderzoeken) bestudeerd waarin sprake is van ondergronds bankieren. Nergens worden in deze zaken de voorbeelden aangetroffen die zo veelvuldig in de publicaties worden genoemd. In de zaken uit de monitor maken ondergrondse bankiers vrijwel uitsluitend gebruik van fax- en telefoonverkeer. Zo worden in een van de casussen door een in Nederland gevestigde ondergrondse bankier faxberichten opgesteld in het Arabisch die vervolgens naar Jordanië en Irak worden gezonden. In deze berichten wordt vermeld hoeveel geld uitgekeerd moet worden aan met naam genoemde personen. In een andere casus blijkt dat zelfs de kopie van het paspoort van de begunstigde wordt gefaxt. Bovendien blijken de 'ondergrondse' bankiers hun naam weinig eer aan te doen. Veel van de overboekingen vinden plaats met inschakeling van 'bovengrondse' banken.

Ondanks deze correcties op het cliché beeld van het afgescheurde tramkaartje constateren ook de auteurs van het monitorrapport dat ondergronds bankieren voordelen heeft voor witwassers. Immers ondergrondse bankiers maken geen melding van ongebruikelijke transacties, voeren geen officiële administratie en staan niet onder toezicht van de Nederlandse bank. Maar zij laten, zo blijkt uit de opsporingsonderzoeken, veel meer sporen achter dan dikwijls wordt gesuggereerd.

Uit de 8 zaken komt ook naar voren dat ondergrondse bankiers in staat zijn om grote bedragen over te boeken. Zo boekt een ondergrondse bankier in 12 maanden tenminste 7 miljoen euro over naar Turkije ten behoeve van drugshandelaren. Een Pakistaanse ondergrondse bankier boekt vanuit Nederland maandelijks ruim 1 miljoen euro over naar Pakistan. Hoe kunnen ondergrondse bankiers dergelijke bedragen overmaken? Ondergrondse bankiers maken in de regel deel uit van een

wereldomspannend (familie-)netwerk. Zij proberen overboekingen over en weer zo lang mogelijk onder elkaar te verrekenen. Wanneer de balans doorslaat in het voordeel van een van de betrokken bankiers worden de verhoudingen recht getrokken door bijvoorbeeld het fysieke transport van contant geld, goud of diamanten naar het filiaal met het tekort. Maar ook worden al of niet onder valse naam bankrekeningen aangehouden bij diverse bankinstellingen en worden verschillen via het reguliere bankverkeer vereffend. Buitenlandse deskundigen, onder wie Passas, zijn van mening dat ondergrondse bankiers geen grote bedragen kunnen verwerken. Deze constatering wordt niet gestaafd door de zojuist genoemde feiten die in de monitorrapportage worden genoemd. Doordat ondergrondse bankiers gebruik kunnen maken van de infrastructuur van het officiële bankwezen is hun reikwijdte veel groter dan Passas veronderstelt.

Kleemans, E.R., M.E.I. Brienen en H.G. van de Bunt, *Georganiseerde criminaliteit in Nederland. Tweede rapportage op basis van de WODC-monitor*, Den Haag, WODC, 2002.

Passas, N., *Informal Value Transfer Systems and Criminal Organizations; a study into so-called underground banking networks*, Den Haag, WODC, 1999.

De financiële aanpak van terrorisme

Dr. Hans Nelen

Na de aanslagen in de Verenigde Staten van 11 september 2001 zijn er in tal van nationale en internationale fora actieplannen opgesteld om het internationale terrorisme effectiever te bestrijden. In die actieplannen neemt de bestrijding van de financiering van terrorisme een belangrijke plaats in. De Verenigde Staten hebben parallel aan de militaire operatie Enduring Freedom het actieplan Green Quest in werking gesteld teneinde terroristische groepen de toegang tot het internationale financiële systeem te ontzeggen, de mogelijkheid tot fondsenwerking door terroristen aan te pakken en terroristische financiële (ondergrondse) netwerken bloot te leggen, te isoleren en uit te schakelen. Ook in Nederland wordt aan deze aanpak veel waarde toegekend getuige het feit dat maar liefst 13 van de 43 in het actieplan terrorismebestrijding en veiligheid geformuleerde actiepunten exclusief betrekking hebben op de bestrijding van financiering van terrorisme.

Maar wat weten we eigenlijk van de geldstromen, zowel in het reguliere financiële systeem als in het informele circuit, die met terrorisme en/of georganiseerde criminaliteit samenhangen? Welke mogelijkheden hebben we om deze stromen in te dammen en hoe worden die mogelijkheden benut?

Om met de eerste vraag te beginnen: eigenlijk weten we over het wegsluizen en witwassen van crimineel vermogen bitter weinig. De wetenschappelijke kennis over criminele netwerken, hun modus operandi en afschermingsmethoden mag – mede dankzij de rapportage van de Commissie Fijnaut ten tijde van de enquête opsporingsmethoden, de twee rapporten die in het kader van de monitor georganiseerde criminaliteit verschenen zijn, alsmede enkele lezenswaardige proefschriften – de afgelopen jaren behoorlijk zijn toegenomen, het wederrechtelijk verkregen voordeel en de bestedingen daarvan vormen nog een blinde vlek.

Het feit dat veelal slechts een gering deel van het wederrechtelijk verkregen voordeel zichtbaar gemaakt kan worden, heeft diverse oorzaken. De moeilijkheden op dit terrein hebben zeker niet alleen met een tekort aan juridische mogelijkheden en een gebrek aan interesse en deskundigheid binnen de opsporingsinstanties en het openbaar ministerie te maken. Het anticiperingsvermogen van criminelen - of liever gezegd, dat van hun adviseurs - de talrijke 'schuilplaatsen' waarover zij wereldwijd beschikken, alsmede de ongekende mogelijkheden die het informatietijdperk hen te bieden heeft, zijn evenzeer verklarende factoren van betekenis. De revolutionaire ontwikkelingen die zich gedurende de afgelopen tien jaar met

betrekking tot ICT hebben voorgedaan, zijn aan de financiële sector geenszins voorbijgegaan en hebben het - legale en illegale - handelsverkeer - wezenlijk beïnvloed. Bovendien droogt menige geldstroom op in voor financiële opsporing ontoegankelijke oorden, zoals Panama, Paraguay, de Kanaaleilanden etc. Ook lijken de als gevolg van de toegenomen bancaire controle de volstrekt op informele basis opererende 'ondergrondse banken' de wind mee te hebben.

Passas (1999) maakt terecht bezwaar tegen de benaming underground banking. Hij wijst er op dat de term ondergronds misleidend is, aangezien de handelingen in kwestie zich vrij openlijk voltrekken. Bovendien roept de term bankieren verkeerde associaties op: in essentie draait het bij underground banking om het verplaatsen van middelen die een zekere waarde vertegenwoordigen en worden er geen handelingen verricht die in de reguliere bancaire sector gebruikelijk zijn, zoals het verstrekken van kredieten en leningen. Het door Passas geïntroduceerde begrip Informal Value Transfer System (IVTS) dekt de lading beter.

Het fenomeen IVTS krijgt ook in de actieplannen ter bestrijding van de financiering van terrorisme opmerkelijk veel aandacht. Zo roept de Financial Action Task Force (FATF) op – in één van de acht aanbevelingen die recentelijk zijn gedaan om de financiering van terrorisme te bestrijden – tot registratie of vergunningplicht van alle personen en entiteiten die zich bezighouden met de transfer van geld of andere waardevolle zaken. Met nadruk wordt gesteld dat deze aanbeveling ook van toepassing is op IVTS. Goed beschouwd doet de laatste passage nogal merkwaardig aan. Is het niet paradoxaal om te proberen om een in alle opzichten informeel systeem, dat ontstaan is uit een collectief wantrouwen jegens de officiële instellingen, aan een verregaande vorm van formalisme c.q. regulering te onderwerpen? Hoe moet, anders gezegd, een instelling worden onderworpen aan een vergunningplicht en aan toezicht vanuit een centrale bank, terwijl die instelling zijn bestaansrecht ontleent aan het feit dat – om eerder genoemde redenen – een sterke behoefte bestaat om geld te verplaatsen buiten de reguliere kanalen om? Het heeft er veel van weg dat de regeldrift ook in dit geval behoorlijk is doorgeschoten.

De resultaten van de financiële oorlog tegen terrorisme vallen tot dusverre behoorlijk tegen. Kort na 11 september werd wereldwijd beslag gelegd op 112 miljoen dollar, maar de laatste acht maanden is daar slechts 10 miljoen dollar bijgekomen. De analogie met de teleurstellende resultaten die met de zogenaamde Plukze-wetgeving worden geboekt, dringt zich op. In Nederland heeft die wetgeving in zes jaar tijd ongeveer 27 miljoen euro in de schatkist gebracht, terwijl op een veelvoud was gerekend. (Faber en Van Nunen, 2002) In de evaluatie van de ontnemingswetgeving is niet alleen de vinger gelegd op tal van uitvoeringsproblemen, maar is ook benadrukt dat de beleidstheorie waarop de wetgeving rustte op drijfzand was gebouwd (Nelen en Sabee, 1998). De vraag dringt zich op of voor het verwachtingspatroon ten aanzien van de bestrijding van terrorisme niet hetzelfde opgaat. Tijdens een workshop van de recent in Toledo gehouden jaarbijeenkomst van de European Society of Criminology (ESC) stond deze vraag centraal. Bij diverse veronderstellingen die aan de financiële aanpak van terrorisme ten grondslag liggen, werden bij die gelegenheid kritische kanttekeningen geplaatst.

De eerste assumptie die door de verzamelde schare wetenschappers ter discussie werd gesteld betrof de door de president van de Verenigde Staten geponeerde stelling dat "geld het levenselixir van terroristen is". De achterliggende gedachte is dat zowel de motivatie als de gelegenheid tot het plegen van zware misdrijven zullen afnemen wanneer terroristen niet meer over voldoende financiële middelen beschikken. Frappant is dat dezelfde argumentatie tien jaar geleden werd gebruikt tijdens het parlementaire inzake de ontnemingswetgeving. Ook toen werd de opvatting breed uitgedragen dat criminelen moesten worden geraakt waar het hen het meeste pijn deed: de portemonnee. Behalve vergelding zat in dit uitgangspunt ook een aantal preventieve dimensies opgesloten. De specifiek-preventieve werking van de wetgeving behelsde dat het criminelen onmogelijk gemaakt moest worden om hun wederrechtelijk verkregen voordeel

te (her)investeren en daarenboven dat zij door voordeelsontneming ontmoedigd zouden raken om nieuwe strafbare feiten te plegen. In algemeen preventieve zin werd beoogd het plegen van delicten onaantrekkelijker te maken door het uitzicht op materieel voordeel te verkleinen.

In het eindrapport van de evaluatie van de ontnemingswetgeving is uitvoerig betoogd dat vanuit criminologisch perspectief de fundering van de ontnemingswetgeving te zwak is om deze hoge verwachtingen te rechtvaardigen. De veronderstelling dat met de ontnemingswetgeving criminelen op hun meest gevoelige plek worden getroffen en dat hiermee een rem kan worden gezet op criminaliteit, is om meer dan één reden aanvechtbaar. Is op de beleidstheorie achter de financiële aanpak van georganiseerde criminaliteit dus al het een en ander af te dingen, in nog sterkere mate geldt dit voor het terrein van het terrorisme. Zo zal de motivatie van ideologisch of religieus bevoegen fanatici door financiële remmers op geen enkele wijze worden beïnvloed. In het berggebied van Tora Bora zullen Al Qa'ida strijders zich vermoedelijk over vele zaken het hoofd hebben gebroken, maar het laatste waar men zich zorgen om zal hebben gemaakt, zijn kwesties van financiële aard geweest.

Evenmin is het waarschijnlijk dat de gelegenheid tot het verrichten van terroristische activiteiten door financiële maatregelen substantieel kan worden beïnvloed. Afgezien van het feit dat met het voorbereiden en uitvoeren van terroristische aanslagen niet per definitie grote bedragen gemoeid hoeven te zijn – de kosten van de aanslagen in de Verenigde Staten zijn bijvoorbeeld geraamd op slechts een half miljoen dollar – moet worden onderkend dat de financiering van terrorisme langs diverse wegen plaatsvindt. In de literatuur worden drie hoofdvormen van financiering onderscheiden, te weten: donaties, misdaad en legale investeringen. De neiging bestaat om aan de tweede vorm de meeste aandacht te besteden. Hoewel niet ontkend kan worden dat er een symbiose bestaat tussen bepaalde vormen van terrorisme en georganiseerde criminaliteit – tijdens het seminar van CIROC van 18 december a.s. zullen we op dit specifieke onderwerp nader ingaan – moeten de legale inkomstenbronnen zeker niet worden onderschat. Volgens het typologierapport van de FATF 2000-2001 is de directe steun van staten van terroristische groeperingen in de loop der tijd weliswaar afgenomen, maar via vermogende burgers en instellingen die sympathiseren met het gedachtegoed van terroristen of door middel van eigen bedrijven kunnen nog steeds de nodige legale fondsen worden aangeboord. Alom is bijvoorbeeld bekend dat Osama Bin Laden kon en kan rekenen op aanzienlijke financiële ondersteuning vanuit Saoedi-Arabië. Uit het oogpunt van terrorismebestrijding zet een daadkrachtige politiek in de richting van Saoedi-Arabië dan ook meer zoden aan de dijk dan het bevriezen van banktegoeden van enkele liefdadigheidsorganisaties in West-Europa, maar economische belangen verzetten zich er tegen om jegens de belangrijkste Arabische handelspartner de duim schroeven al te strak aan te draaien.

Resumerend kan worden gesteld dat de verwachtingen omtrent de impact van de voorgestelde maatregelen om de financiële voeding van terrorisme af te snijden veel te hoog gespannen zijn. Daarmee is niet gezegd dat het onzinnig is om naar de relatie tussen geldstromen en terroristische activiteiten te kijken. Analooq aan de aanpak van georganiseerde criminaliteit schuilt de toegevoegde waarde van financieel redden vooral in het verkrijgen van beter inzicht in de samenstelling en werkwijze van terroristische netwerken. Iedere stap die in dit opzicht vooruit gezet kan worden betekent pure winst.

Faber, W., A. van Nunen, *Het ei van Columbo; evaluatie van het project financieel redden*, Oss, Faber Organisatievernieuwing, 2002

Nelen, J.M., V. Sabee, *Het vermogen te ontnemen; evaluatie van de ontnemingswetgeving - eindrapport*, Den Haag, Ministerie van Justitie, WODC, 1998.

Passas, N., *Informal Value Transfer Systems and Criminal Organizations; a study into so-called underground banking networks*, Den Haag, WODC, 1999.

Witwassen in China

Dr. Wim Huisman

De ontwikkeling van een vrije markt economie in de Volksrepubliek China biedt aantrekkelijke kansen voor georganiseerde criminaliteit. Enerzijds wordt met het wegvallen van oude controlesystemen en de groei van de economie een nieuwe opportuniteitsstructuur geboden voor allerlei vormen van georganiseerde criminaliteit. Anderzijds wordt het steeds gemakkelijker de hiermee verdiende gelden wit te wassen. Daarnaast leidt de invoering van anti-witwasmaatregelen in ontwikkelde landen ertoe dat internationale criminele organisaties hun geld gaan witwassen in landen met minder stringente wetgeving of handhaving. De nieuwe investeringsmogelijkheden en de toename van het aantal buitenlandse banken maken China aantrekkelijk voor witwassen. De Chinese gebieden met een kapitalistisch systeem – Taiwan, Hong Kong en Macau – zijn al veel langer belangrijke basis voor georganiseerde criminaliteit en daarbij komende witwaspraktijken. Deze landen hebben dan ook al langer de aanbevelingen van de Financial Action Task Force (FATF) opgevolgd door witwassen zelfstandig strafbaar te stellen en een systeem van toezicht op financiële transacties te introduceren.

Hoewel in China het bewustzijn van het belang van het bestrijden van witwassen groeit, blijven de feitelijke inspanningen achter bij de internationale standaard van de FATF. Lange tijd was witwassen nauwelijks een issue. De bestrijding van armoede, het stimuleren van economische ontwikkeling en het daartoe aantrekken van vreemd kapitaal was velen malen belangrijker dan het voorkomen van het investeren van crimineel geld in de Chinese economie. In de periode van 1987 tot 1997 zijn slechts vier rechtszaken bekend waarbij via anti-heling bepalingen met succes is opgetreden witwassen. In totaal ging het om een bedrag van 1400 Britse ponden. Toch zijn er indicaties dat Chinese en buitenlandse criminele groeperingen op grote schaal crimineel vermogen witwassen in de steeds sneller draaiende motor van de Chinese economie. Een speciaal probleem vormt het witwassen van steekpenningen door corrupte overheidsdienaren.

In 1997 is witwassen strafbaar gesteld in het Chinese wetboek van Strafrecht. Art. 191 stelt strafbaar diegene die, in duidelijke wetenschap dat het uit misdrijf verkregen opbrengsten betreft, één of meer van een vijftal gedragingen verricht: het beschikbaar stellen van rekeningen, het behulpzaam zijn bij het wisselen of omzetten van geld, het behulpzaam zijn bij het giraal overmaken van geld, het helpen bij het naar het buitenland brengen van geld en elke andere gedraging met het oog op het verhullen of verbergen van illegaal verkregen vermogen.

Een opvallende beperking is dat deze strafbaarstelling alleen betrekking heeft op het witwassen van de opbrengsten van drie soorten van misdaad: handel in drugs, smokkel en 'mafia'. Met het laatste begrip wordt bedoeld op deelneming aan op de mafia gelijkende criminele organisaties, waarbij in de Chinese context natuurlijk gedacht kan worden aan triades. Na de aanslag op het WTC in New York is deze lijst uitgebreid met een vierde categorie: terrorisme. Deze beperking tot enkele met name genoemde misdaadvelden is in contrast met bijvoorbeeld de strafbepaling in Money Laundering Control Act van Taiwan die van toepassing is op het witwassen van de opbrengsten van elke vorm van 'enstige misdaad', gespecificeerd als elk misdrijf met een minimum gevangenisstraf van vijf jaar.

Verder heeft de Chinese rechter nog weinig duidelijkheid verschaft over de vraag in hoeverre de aanklager moet bewijzen dat degene die verdacht wordt van witwassen daadwerkelijk kennis had van het feit dat het geld van één van die vier categorieën misdrijven afkomstig is, of dat kan worden volstaan met het aannemelijk maken dat de verdachte zou behoren te weten dat dit het geval is.

Net als de Nederlandse situatie voor het invoeren van de zelfstandige strafbaarstelling van witwassen in art. 242 Wetboek van Strafrecht, is het in China niet mogelijk om de oorspronkelijke verkrijger van het criminele vermogen voor het delict witwassen te vervolgen. De drugshandelaar kan dus niet worden veroordeeld voor het witwassen van door hemzelf

verdiend vermogen. Op grond van de anti-witwaswet in Taiwan is het overigens wel mogelijk dat de principale overtreder wordt vervolgd wegens het witwassen van door hemzelf verkregen crimineel vermogen.

Op overtreding van art. 191 van het Chinese Wetboek van Strafrecht staan drie vormen van sancties. Ten eerste krijgt degene die wordt veroordeeld wegens witwassen een gevangenisstraf opgelegd voor de duur van maximaal vijf jaar en wanneer sprake is van 'verzwarende omstandigheden' tussen de vijf en tien jaar. De wetgever en jurisprudentie maken niet duidelijk wat wordt verstaan onder verzwarende omstandigheden, maar hierbij kan vermoedelijk worden gedacht aan zeer grote witgewassen bedragen en de mate van organisatie en specialisatie van de daders. Naast of in plaats van de gevangenisstraf kan ten tweede een boete worden opgelegd van tussen vijf en twintig procent van het witgewassen bedrag. Bij verzwarende omstandigheden is het opleggen van een boete overigens verplicht. Ten derde worden de met het witwassen verkregen opbrengsten in beslag genomen.

Naast strafbaarstelling is China ook begonnen met het invoeren van toezicht op het financiële stelsel. Enkele maatregelen zijn ook van belang voor de preventie van witwassen. Zo is er een identificatieplicht ingevoerd bij het openen van een rekening bij een bank. Deze identificatieplicht geldt echter voor particulieren. Voor rechtspersonen of diegenen die hen vertegenwoordigen geldt deze identificatieplicht niet.

Verder is door de centrale bank van China in 1997 een meldplicht ingevoerd ten aanzien van bepaalde financiële transacties. Sindsdien moeten banken de volgende transacties melden aan de lokale vestiging van de centrale bank:

- Een opname door een particulier van meer dan 50.000 RMB contant (4085 euro);

- Een opname door een rechtspersoon van een 'groot bedrag' aan contant geld. Hoeveel dit is wordt bepaald door de lokale vestiging van de centrale bank;

- Een contante storting door een particulier van meer dan 20.000 RMB (1634 euro) of wanneer het totaal aan contante stortingen van een particulier meer dan 100.000 RMB (8170 euro) bedraagt.

Opvallend is hier wederom dat de meldplicht niet geldt wanneer de storting namens een rechtspersoon wordt gedaan. Het zal voor iemand die uit misdrijf verkregen contact geld in het girale verkeer wil brengen niet zo moeilijk zijn om hiervoor een rechtspersoon te gebruiken.

Verder introduceerde de centrale bank een meldplicht voor verdachte transacties. Een bank moet daartoe zelf transacties analyseren en wanneer de bank vermoedt dat er illegale activiteiten in het spel zijn, moet zij dit onmiddellijk melden aan de lokale vestiging centrale bank.

De centrale bank heeft echter niet duidelijk gemaakt in welke gevallen sprake is van verdachte transacties en op welke wijze deze moeten worden gemeld. Ook is er geen sanctie gesteld op het niet nakomen van bovenstaande meldplichten voor banken. In tegenstelling tot bijvoorbeeld Hong Kong, kent China geen financiële intelligence eenheid (zoals in Nederland het MOT en het BLOM), waar verdachte transacties worden geregistreerd en geanalyseerd. Een andere belangrijke beperking is dat de meldplichten alleen gelden voor banken en niet voor andere financiële instellingen. De ervaring leert dat criminelen in zo'n geval uitwijken naar andere instellingen om het geld te wisselen of te storten.

Geconcludeerd kan worden dat hoewel China is begonnen met het invoeren van maatregelen tegen witwassen, deze maatregelen fragmentarisch zijn en vooral een symbolische functie lijken te hebben. Het zal moeilijk zijn om hiermee het witwassen crimineel verkregen vermogen daadwerkelijk te bestrijden. Deze situatie stemt tot zorg omdat de ontwikkeling van de witwasbestrijding vermoedelijk ver achterloopt bij de ontwikkeling van georganiseerde criminaliteit in China.

De informatie voor dit artikel is afkomstig van mw. H.E. Ping die aan de East China University of Politics and Law in Shanghai een dissertatie voorbereidt over witwassen in China.

Internationaal nieuws over georganiseerde criminaliteit

Orthodoxe Joden steeds actiever in internationale XTC smokkel

Steeds vaker verschijnen in de Israëlische pers berichten over de betrokkenheid van orthodoxe joden bij de productie, de handel en de smokkel van XTC. Zoals bijvoorbeeld het bericht over Nachman Reicher, Chassidische Jood uit Jeruzalem, die een transport van 55.860 pillen van Amsterdam naar Sidney organiseerde. Zijn koeriers waren een joods orthodox echtpaar uit Jeruzalem (Yediot Aharonot, 23-06-2002). Twee andere orthodoxe joden (Menachem Grossman en Hanoeh Deicher) werden drie weken later in Jeruzalem gearresteerd. Ze worden verdacht van de organisatie van een transport van 56.000 XTC pillen uit Europa naar Israël (Yediot Aharonot, 12-06-2002). De Israëlische politie praat over een groot internationaal netwerk in Israël, de Verenigde Staten, Canada, Nederland en Duitsland, waarin orthodoxe joden een prominente rol spelen als organisatoren en koeriers van XTC pillen (Yediot Aharonot, 27-07-2002).

From Russia with vice

Een spectaculaire overval door een viertal Russen op een bank in Thailand's grootste badplaats Pattaya, waarbij een agent werd gedood, heeft een stroom van berichtgeving in de Thaise media op gang gebracht over de infiltratie van buitenlandse georganiseerde misdaad. Tezamen met lokale vormen van georganiseerde misdaad, maakt de illegale economie van Thailand volgens een schatting van het IMF drie procent uit van 's werelds bruto nationaal product. Naast georganiseerde criminaliteit uit andere Aziatische landen – zoals Chinese triades, Pakistaanse mens-smokkelaars en Birmese producenten van synthetische drugs – hebben ook verschillende Westerse criminele organisaties zich gevestigd in Thailand. Daarbij vallen vooral Russische, Duitse en enkele Scandinavische groepen op die in de belangrijkste toeristenplaatsen geld hebben geïnvesteerd in hotels, cafés, restaurants, bordelen en go-go-bars. De toestroom van westerse criminelen wordt gezien als de keerzijde van het open beleid ten aanzien van toelating van buitenlanders om het toerisme te promoten. De Thaise politie vreest dat vooral de Russische georganiseerde criminaliteit machtsposities aan het opbouwen is in de grote badplaatsen. Naast het investeren van crimineel geld zouden zij zich bezighouden met de handel in verdovende middelen, wapens en vrouwen (Bangkok Post, 8-9-2002).

CIROC Seminars

- *Wegsluizen van crimineel vermogen (ondergronds bankieren en witwassen)* - 16 oktober 2002; Vrije Universiteit Amsterdam.
- *De symbiotische relatie tussen terrorisme en georganiseerde criminaliteit* - 18 december 2002; Vrije Universiteit Amsterdam
- *Zeehavens en georganiseerde criminaliteit* - 12 maart 2003; Vrije Universiteit Amsterdam
- *Liquidaties* - 7 mei 2003; Vrije Universiteit Amsterdam

Voor meer informatie: kijk op www.ciroc.nl

COLOFON

CIROC

Vrije Universiteit Amsterdam

Kamer 5A-42, De Boelelaan 1105, 1081 HV Amsterdam

email: ciroc@rechten.vu.nl tel: +31 (0) 20 444 6231

Directeur: prof. dr. H.G. van de Bunt

Redactie: dr. W. Huisman